

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Második félév.

Kolozsvár, november 12-kén, 1841.

20. szám.

Tartalom: Figyelmeztetés statistikai bureauxra, (Somogyi Antal) 151. l. Cora, (K—r) 153. l. Közlemények, 158. l.

Figyelmeztetés statistikai bureauxra.

Ajálva Kovács Lajosnak.

Te engem Erdélynek úgy mutatsz bé a' nemzeti Társalkodó útján mint egy nemfekete ördögöt.* 'S én ne adjam vissza a' kölcsönt? Vissza biz én ezekkel:

Göthe-kint az ördög nem más mint a' tagadás elve. 'S én sokat tagadok, 's azt hiszem hogy tagadás nélkül a' mindenség szét omolnék. Mert Wagnerrel tartok, hogy a' batáskörök egymásba vágása eszközli a' véges lények létezését. Azért tehát én nem mondok ellene a' mephistopheli czimnek, bár nem áll (mit sokan hisznek) hogy te Faust lennél. A' viszony köztünk az, hogy te tán kevesebbet tagadsz, 's épp ezért (a' főnebbiek szerint) kevesebbet állítsz. De mi csakugyan egy cathegoriába tartozunk habár külön rovatékokba, 's ha te engem ördögnek nevezél tünnöd kell hogy én téged Lucifernek**) hívjalak, annál is inkább minthogy Horáczként: parum justis inimica mittis fulmina lucis. — 'S

*) Éppen a' dobokai követválasztó gyűlésről érkezém meg midőn a' felhívott sorokat a' Társalkodóba iktatám. Ott láttam hogy vannak emberek, kik néhány tárgytól, mint az ördögtől irtóznak, csak azért mert részleteivel csak távolról sem ismeretesek, láttam azt is: hogy megismerkedve a' tárggyal ki is békültek, ilyen vala a' comassatio. Az urbér is illy ördög sok előtt Erdélyben, 's tollamba csuszott a' gondolat, ha barátom részletes értekezéséből megismerkednek azok kik az urbértől — ezen ördögtől félnek, meglátják hogy ez nem olly fekete mint hiszik. Kovács Lajos.

**) E' név ellen ünnepélyesen tiltakozom. K. L.

épp ez okból neked ajánlom e' kis értekezést, mert tudom: világhozó természeted javallni fogja annak fővonásait, ha bár hiányait nagyon is nagy árnyéklatnak mondandod.

A' jóvalbatásnak mulhatlan föltétele: az önismeret. De egy ország minden nemü ügyeit illető adatokat egyesek a' közhatalóság segélye nélkül össze nem gyűjthetik. Szükséges tehát hogy állitassék statistikai bureaux, melly a' hon állapotának megismeréséhez kívántató adatokat egybegyűjtven, azokat a' kormányznak 's illetőleg az országgyűlésnek eleibe terjeszse. *)

A' statistikai bureauxnak az igazgatón 's aligazgatón kívül állani kellene 10 előadóbul, 's a' szükséges irnoki 's számvetői egyénekbul. — Minden előadó egy közigazgatási tárgyat illető adatokat szedne össze, mennyire számokba foglalná, 's a' szükséges jegyzeteket 's felvilágosításokat hozzá csatolná. Jelesül

*) Európában az itt tervezett statistikai bureaux tudunkra csak Poroszthonban léteznek, 's nem lehet hogy eszünkbe ne jusson mind azon magasztalás mit a' porosz kormányzati rendszerről olvasunk. Mi azt hisszük hogy valamint minden pontos gazda, egy rendszeresen vitt számolásból, hol a' gazdaság minden ágainak állása kimutatattik számatlan következéseket von, 's e' nélkül gazdaság magasb 's biztosabb állásra nem is vergődhetik, épp úgy áll a' dolog ezen statistikai bureaux-val az igazgatásra nézve; szerintünk e' nélkül jól kormányzani sem lehet. Azonban aggodalmunk a' siker körül nagy! mert országos önismeret conscriptionnal jár, a' conscriptiook pedig a' nemesi kiváltság alkotmányos ellensége, mert hiában a' nemességnek conscriptio és így önismeret veszedelmes. Szerkesztőség.

Az Iő szak előadója tárgyalná a' nevelést, 's cultust a' következő rovatékok szerint.

a) Milly helyeken van iskolai telek 's épület? Van-e külön kiseddóvó, vagy öszveköltve az elemi iskolával?

b) Megvagnak-e a' tanításhoz kívántató eszközök u. m. oktatási könyvek, a' szemléleti tanításhoz kívántató betük akár nagyszerűleg nyomtatva akár fábul? Van-e bár csak az irás és számítás könnyebb taníthatására fekete tábla, kréta? 'sat.

c) Mennyi a' tanítónak (kántorságával, 's jegyzőségével együtti; vagy külön) fizetése? Van-e erre alapítvány?

d) Hány a' tanképes (4 — 12 éves) gyermek?

e) Hány tud vagy tanul ezek közül magyarul?

f) Millyen a' tanítási mód: szemléletileg kölcsönös, és értelem felfogató, vagy csak könyv nélküli leczkézés?

g) Hány tud a' több mint 12 évesek közül magyarul, írni, olvasni, számolni?

h) Hány gazdasági 's (alsóbb és felsőbb) réaliskola van? Hány ezekben a' tanuló, 's mi tanítatik? 's hogy?

i) Hány a' gymnasium, 's mi tanítatik azokban 's elégséges-e az itteni oktatás előkészületnek a' felsőbb iskolákhoz. Hány a' tanuló?

k) Hány felsőbb iskola van? hány tanuló ezekben? Hogy tanítanak ezekben 's mit? Milly jelenetek vétetnek itt észre? Hogy 's milly alapult fizettetnek a' tanítók?

l) Mit tettek 's mi sikerrel a' helyhatóságok a' nevelési ügy körül? (E' kérdés maga hányhatóságot ébresztene cselekvésre, hogy ne legyen kénytelen pirulni a' feleletért miképp e' részt semmit sem tett.)

m) Milly intézetek állnak fenn az előszámláltakon kül oktató vagy növelő iránynyal? 'S mi sikerrel? (Például vagnak-e vívó, uszó, testgyakorló iskolák, könyvtárok? 'sa't.

n) Millyen tudományos egyletek vagnak, 's milly munkálattal?

o) Millyen az erkölcsi 's vallási oktatás? nem túlnyomólag dogmás-e a' helyt hogy szív 's erényképző lenne?

p) Milly valláson hány tag van? Hány államenti eset van egyik vállásról a' másikra, 's mellyikről mellyre?

q) Hány pap (növendék 's felavatott) van minden valláson, 's milly alapítványokból vagy mikénti fizetésből él? 'sa't.

A' 2dig szak előadója tárgyalná a' sajtó állapotát érdeklő adatokat, följegyezvén:

a) milly nyelven hány könyv 's röpirat jelen meg?

b) hány folyó irat (heti, havi, évi)?

c) Hány 's minemü rajz 'sa't?

A' 3dik szak előadója öszveszedné külkereskedésünket illető minden adatokat az ezzel kapcsolatban lévő tárgyakkal. —

A' 4ik szak előadója a' belkereskedés állapotát tárgyalná, följegyezvén milly czikkekkel üzetik az, milly tőkével? Milly karban vagnak a' közlekedési eszközök? Hol milly kiterjedésű 's állapotu utak 's csatornák vagnak? 'sa't.

Az 5ik szak előadója a' gyári, 's kézművi ipar állapotát tárgyalná, följegyezvén hány 's minő gyár van, hány őrlo 's egyéb malom? hány, 's minő mesterember? Hány kézműves 's napszamos? 'sa't.

A' 6ik szak előadója a' mezei gazdaság 's ezzel egybe kötött dolgok állapotát tárgyalná, feljegyezvén: mennyi művelt föld van, mennyi műveletlen, mennyi szorgalommal helyrehozható, mennyi posvány, mennyi haszonvehetlen? Mennyi föld van ugarul 's parlagon bagyva? Mennyi legelő 's rét? Mennyi az úrbériség? Hol van váltó 's szorgalmi gazdaság? Hol mennyi marha tartatik 's miképp? 'sa't.

A' 7ik szak előadója a' pénzügyi (financiai) viszonyokat 's állapotokat tárgyalná feljegyezvén mennyiek, mi nemük a' községi költségek? Hogy, 's ki által és milly felügyelés alatt kezeltetnek? 'sa't. mennyi a' városok, 's megyék költsége, 's mennyi 's minő jövedelme. Millyek a' rovatékok? Hogy mén a' közterhek

kiosztása? Az adózás egyes nemei milly következésűek? Millyen a' köz jövedelmek minden egyeságának kezelése? Milly arányban van az egyenes 's egyenetlen (indirect) adó? Milly reductiók történtek, mi sikerrel? Mennyi 's milly nemű önkénytes adakozások történtek 's milly czélokra? 's a' t.

A' 8ik szak előadója tárgyalná a' rendőrségi adatokat, följegyezvén milly 's hány rendőrségi panasz, 's valódi kihágás van? A' mezei rendőrség különösen milly jelenetekre talált? Hány rendőri 's mi módóni büntetés esett? Hány tűz 's jégkár volt? 's hány van tűz 's jégkármentítve? Hány takaréktár van? 's ezekben mennyi őszlet, 's milly sorsuak által letéve? Hány kórház van 's milly karban? Hány a' kolodus? Mi oka az elszegényedésnek? Hány tartatik az illető községben? 's hány 's miképp láttatik el különfelé? Mennyi 's milly alapítvány van számukra? Ki által 's hogy kezeltetik? Milylyenek e'részt a' helyhatósági intézkedések? Vagynak-e 's millyen humanitási intézetek? Hány 's minő egyesületek léteznek, milly tőkével 's sikerrel? 's a' t.

A' 9ik szak előadója tárgyalná az igazság szolgáltatást illető adatokat, feljegyezvén mennyi a' vizsgálat, mennyi a' privat, 's mennyi a' közkereset? Mennyi a' sommás, mennyi a' rendes per? Hány a' transactio? Mennyi a' polgári, mennyi úrbéri, mennyi fenytítő per? A' polgári perek közül mennyi az örökösödési, osztályos 's a' t. Az úrbéri perek közül hány szabályozási, 's a' t. a' fenytítők közül hány tolvajlást, rablást 's a' t. tárgyaló? A' rabok milly tömlöczökben tartatnak, 's hogy bännak velök? 's a' t.

A' 10ik szak előadója tárgyalná a' katonaság dolgát, feljegyezvén mennyi a' katona? hány a' tiszt, hány van valóságos szolgálatban hány 's miként nyugalmazva? Mennyi a' katona fizetése? Ruhája, lova, fegyvere mibe kerül? Hány van városokban, kaszárnyákban, hány falukon? Élelmezése hogy történik? hol van az élelmezésre nézt béhozva az árcsökkenő life-

ransok általi ellátás? Mire alkalmaztatik a' katona? Mennyi 's minő kihágást tesz? Hogy büntetik? Hogy oktatják, 's minő idő alatt? Mennyi a' városi 's mező városi polgári katonaság? milly gyakorlatu? Mennyi a' hadképes? 's a' t.

Hogy a' statistikai bureaux minden szükséges adatokat összevgyűjthesse, a' községi, 's megyei hatóságoknak megkellene törvény által hagyni, hogy az illető adatokat összeíratván, évenként rendszeresen fölterjesszék.

Somogyi Antal.

Cora.

Elbeszélés Sand George után.

§. 1.

Bourbon szigetről haza térve nem igen kedvező helyzetben valék, 's egy kis szolgálatért kelle zörgetnem a' postahivatalnál, mit meg is nyerék. Közepébe a' tartománynak egy kis városba küldetém, mellynek nevét, könnyen képzelhető okokból, elhallgatom.

Egy új alak megjelenése fontos esemény egy kis városban, 's bár hivatalom koránsem tartozott a' fényesbek közé, még is egy eleven tengeriborju 's két oriási kigyó után, mellyek a' piaczon sátraikat felütötték vala, főtárgya valék a' köz kandiságnak 's kifogyhatlan kútfeje a' társas körök beszélgetésinek. A' mulatkozó együgyűség, melly czél lapjául tüze ki engem, az egész első heten át szobámhoz köte. Még nagyon fiatal valék, 's a' csekély figyelem, mit eddiglen, megszokott hanyagságból, az öltözet és magatartás fontos tárgyára fordíték, lelki furdalás képiben kezdé magát érezhetővé tenni. Több évekig tartózkodásom után a' gyarmatokban toillettem tetsző nyomait hordozá magán ama' megszégyenítő állapotásnak, mellyben azt századunk haladásai hagyták vala. Kalapom a' la Bolivar, pofaszakállam a' la Pergami, 's köpenyem a' la Quiroga, több évekkal maradtak hátra, 's egész öltözetem olly idegenszerű sza-

básu volt, hogy magamat szégyelni kezdém. Én ugyan a' tartományi élet magányában, egy nagy városi incognitoban, vagy egy kóbor életmód hánykodási közt még sokáig tenghetek vala a' nélkül hogy helyzetem ferdeségét átlássam, de egyetlen sétálás, mit a' vársánczon tenni merésziék, e' részben nem a' legkellemesb módon nyitá fel szememet. Alig valék tíz lépésnyire szobámtól, 's üdvös intéseket kelle öltözetem illötlenlége felett hallanom. Első egy szép grissette gunyolt pillanatot vete rám, midőn barátjának, mellettem elmenve, azon megjegyzést tev: ennek az urnak nyakkendeje ugyan rozsul van redőzve. Majd egy mesterember, ki a' nemezgártók közé látszék tartozni, mondá aljason tréfáló hangon, két öklét bőrkötényvel övedzett csipejére feszítvén: ba az úr kölcsön adná nekem a' kalapját, e' mintára szeretném egyet készíttetni, hogy húshagyó kedre egy rostélyos pecsenyébe burkoljam magamat. Egy cifrán öltözött hölgy mormogá kihajolva ablakán; — ennye be kar, hogy a' mellénye olly kopott, 's szakalla olly borzos csinatlan. Egy vidéki elméncz végre megjegyzé, ajakit harapdalyán: látszik amaz urnak bő köntösén, hogy apja nagyon fontos ember volt. Szóval, meg kelle tennem, hogy még egy tuczet gazficzkó kötődésitől meneküljek, kik teli torokból gúnyosan kiálták: le a' mylorddal, le a' külföldivel!

E' szerencsétlen kaland által penig alázva elhatározám mind addig bészárkozni, míg a' városka szabója egy rendbeli köntöst legújabb izlet szerint készítenedene. A' jó ember mit sem hagyta magán mulni, 's elhozá köntösöm, melylyek olly divatszerűk, olly feszesen állók valának, hogy szinte megölt a' boszuság, midőn egész csontvázá lelém magamat összeszorítva, 's annyira hasonlított ama' torzképü párizsi dandykhoz, kiken mult évben Sz. Mróicz szigetén olly igen nevethezném vala. Én nem tudám elhíttetni magammal, miként ne volnék százszorta neveltesesebb e' köntösben, mint a' mellyet levették, 's zavarban voltam miként lépjek fel benne, mert gazdasszonyomnak, a' környék legvas-

kosabb jegyző nejének innepélyesen megígértem vala, a' bálba kísérni 's a' legelsőt vele tánczolni hihetőleg az egyellen ellen tánczban, mire kecei számot tarthattak. Habozva, szégyenülten és remegve, elszánám magamat lemenni 's szeretetre méltó házi hölgyem őszinte 's szigoru véleményét helyzetem iránt kikérni. Mécesst vevék, 's fölbátorítám magamat házajtáig menni, de itt dobogó szívvel 's kétségbe esve állék meg, midőn e' szent helyből fiatal 's csengő szózatok lármája 's hangos, naiv kacaj ballatszék, mi nekem legalább öt vagy hat városi fiatal hölgy jelenlétit hirdeté. Töstént megakarék fordulni; mert kitenni magam egy olly gonosz areopagus ítéletének e' több mint kétes öltözetben, hősi elszántság vala, mire helyzetemben nem sok ifju ember lett volna képes.

Végre erőt vettem magamon, hát hiába olvastam volna-e Locket és Condillac-t, 's erős kézzel fellökvén az ajtót, beléptem kétségbeesett elhatározással. Mondhatom, borzasztó eseményekkel voltam már szemközt. Daczoltam tengeri viharokkal; kiemenekültem egy tigris körmei közül Javában 's egy krokodilus fogaiból a' tunisi tengeröbölben, az ámerikai kalózhajók torkát felém tátongni láttam, inyemet a' tengeri kétszersültön felrágtam, 's a' timori király leányát öletem, 's esküszöm, mind ez semmi az én szobámbai léptemhez képest, és soha éltemben a' philosophusi nevelés dicsőbb gyümölcsét nem arattam.

Az ifju hölgyek ott ültek egy körben, 's mi alatt jegyzőné asszony egy szerény rózsafüzért fona sötét hajfürtjeibe, ezek a' természet csinos gyermeki beszélgetést 's naiv dalokat váltottak együtt, váratlan föltünésem egyszerre félbe szakítá vidor szeszélyök ömledezésit. A' hallgatás kiterjeszté bagolyszárnyait e' szőke fejeken 's valamennyi szem a' kétség kifejezésével 's gyanakodó szorongással szegült reám. Egyszerre meglepés kiáltása tört ki a' legifjabbik ajkiból, 's nevem szájról szájra repült, mint egy hadi fregátnak lövése. Vérem megfagyott ereimben 's közel valék futásnak venni magamat

mint egy brigg, melly halász csónakot vél üzni, 's a' látsóvel rémültére egy szép három-árboctost fedez fel, melly egész hidegvérrel, ágyulékait nyitja, őt illőleg fogadandó.

De legnagyobb csudámra csak látom a' házi úr nejét hajának egy részét már fölfodorítva a' mást pedig szürke papirba tekerten hagyva nekem jöni kiáltván „itt a' mi ifju urunk! a' mi szeretett Györgyünk! Ah istenem, mi nagy változás történt Kegyeddal; mi jól néz ki Kegyed ez öltözetben. Melly diszes, újdonszerű szabásu e' köntös, csak lássa az ember, milly egészen más milly divatszerű az urfi. Remélem, e' hölgyeket sem mulasztandja el Kegyed tánczra fölhívni, mert tán emlékszik, miként meg kelle igérem, az elsőt Kegyeddal tánczolni.“

Hallgattak az ifju hölgyek, 's én még kétkedém a' nyert diadalmon, össze gyűjtém a' mi bátorságom csak lehetett, ítéletöket köntösöm iránt szemérmesen kikérni; de ők valamennyien olly édes, olly melodiás dicséretre fakadtak, mi füleimet mennyei dalként illeté. Valami szobrot soha még nem láttak vala, egy redőt se találának gáncsolhatónak; a' feszes és nagy gallér olly választékos izletü, a' kurta frakk olly bájosan szorúla testemnek, 's a' nagy himes mellény hasonlíthatatlanul néze ki; a' mozdulatlan, rendszeres gonddal felkötött nyakkendő remeke volt a' leleményes észnek, 's az iszonyuan széles mely- és kézbodrok végre a' többit megkoronázák. Ifju hölgyek tudtára soha még postairnok ragyogóbban nem lépett vala fel a' világon.

Megvallom, e' bálbani fölléptem diadalma egyike ifjukorom legfényeseb emlékeinek; összeszorítva új köntösömbé, feszítve mellényem halhéjaitól, bécsiptetve kabátom szűk ujjába, 's még e' mellé jobbról a' jegyző nejétől 's balfelől onoka húga Fedora kisasszonytól surolva, ki a' legvénebb 's rútabb fejérsége volt a' környéknek. De mit bántam én? büszke valék és

boldog; én olly szép új öltözetbe valék peczelve. A' terem kissé hideg volt, homályos és csinatlan, a' padok itt ott olajjal bécesepegve, a' lámpák lefüggtek a' kalap virágokig és tollakig 's a' Damokles kardjának szerepét játszák; a' padolat nem igen volt fényes, a' hölgyek köntösei nem egészen frisek, mint némelly arcok frisesége nem éppen természetes. Sok láb a' valamennyire idomtalan selyem cipőkben talántán szélesecske, a' karok kissé vörösek a' csipkés köntösujjak alatt; egy némelly nyak a' gyöngy alatt valamennyire égtek tetszék 's a' test vastagocskának a' mór öv alatt. A' férfiak köntösén némileg érzett a' dohány szaga; a' csemegés asztalon a' nem igen kellemes ízű égett boré, 's a' lég valamennyire falusias porfellegtől volt süritve; és még is pompás egy innep volt ez a' legbájosabb zárt kör, lelkemre mondom! — Nekem, ki még a' civilisatio csodáit tulságig nem üztem, nekem, ki operát Ámerikában 's bált Ázsiában láttam vala, a' kis város csak nem löz és általános bálját egészben véve elég fényesnek és elragadónak kelle találnom, ha még a' mély hatást ide veszszük, mit köntösöm gerjesztett 's azon egyhangu tetszés boldogságát, mit a' legelső ellentáncz után legott megnyerék.

De a' hiuság naiv örömei majd egy más érzelemnek nyitának tért, melly inkább összefére gyuladékony természetemmel 's ábrándos valómmal. Egy hölgy lépe bé a' salonba 's minden mást feledék; sőt feledém, diadalomat 's új köntösömet. Nem vala többé pillantásom, nem vala gondolatom, egyedül éritte.

O valóban szép is volt ő. Nem kellett 20 évesnek lenni 's Indiából jöni, hogy megbüvöljön szépsége.

Egy híres képiró, ki másod éve a' városba érkezék, megpillantván őt az ablakban megállítá postakocsiát, a' lovakat kifogatá 's 8 napig mulata az ezüst orosz lávynál, mindent megkísértve hogy őt lefestendő, hozzá juthasson

De lehetlen vala a' családdal megértetnie, hogy művészeti szerelemből egy hölgynek arczképit levehetni a' nélkül hogy célunk lenne azt elcsábítani. Elutasíták, a' Cora szépsége tán csak e' nagy művész 's egy szegény postairnok emlékibe maradt bényomva.

Ő középtermetű, a' legszebb növésű vala, lengéded mint egy madár, de komoly és büszke mint egy római matrona. A' mérsékelt égaljhoz, mellyben születék, rendkívül barna volt, de bőre gyengéd és sima mint a' legszebb öntött viasz, szabályszerű fejének fővonásiban valami le nem irható földöntúli vala kifejezve, mit látni kellett, hogy róla fogalmad lehessen: vakító tisztaságu vonalok, nagy halvány zöld szemek, olly tündöklők, hogy inkább tetszésnek alkotva lenni az idealis világ titkaiba behatniok mint a' tettleges élet dolgait nézlelniök; szájk vékony, finom és halvány ajkakkal, észre vehetlen mosolylyal 's szűk a' szavakban; komoly méla profil, hideg, sötét és gondolkodó pillantás; kissé szenvedő arcz kifejezés; ábrázat, melly némi unalmat 's föl nem vevést árula el. Mozgásain valami olly kedves szendesség 's tartózkodás vonult el; keze keskeny és fejr vala, egy a' közép osztály hölgyeinél olly ritka tünemény, öltözete egyszerű 's illedékes, 's egy vidéki némbernél ritka választási izletet árult el. Főleg ábrázata olly nyugott és hajthatlan méltóságú volt, hogy egy spanyol királynő gyémánt koronája alá felségesen illett volna, de e' szegény lányra szerencsétlenség bélyegét, egy az ő sorsához nem illesztett testi alkotás jelét üte föl; mert ő lyánya volt egy fűszerárusnak.

O dicső poesis, irgalmazz nekem, hogy ez igét leirám! — de Cora magasztossá teendé egy csapszék czimerét, ő Rembrand angyalaként lebegett egy flandriai csoport felett; ő szép virágként diszelgett volna posványok közt is. Anyja tőzsérboltjának félhomályából a' nagy Scott Walther szemeit magára vonandá, mint azon felejtett szépség, ki a' szép perthi leány felséges eszméjével ihlé képzelmet.

'S ő Corának nevezé magát, hangja szelid

volt, járása tartózkodó, magatartása ábrándos. Barna hajánál szebbet soha nem láttam, 's minden társai közt egyedül ő hagyá azt czifrázat nélkül. De több büszkeség vala e' vastag fűrtözet pompájában, mintegy diadém fényében. Nem horda nyakkötöt sem virágokat kebelén, kék köntöse még inkább szembetünteté barnaszín képét 's kissé sötétes kinézését. Ugy látszék, tartott valamit szépsége sajátossága felől; mint ha fölfedezte volna, hogy ő másszerűleg szép mint más hölgyek, mert nem szükség mondanom, miként Cora keleties alakjával, ki a' zsidóhölgy Rebekához vagy Shakespeare Juliájához hasonlítva, a' méltóságos, szenvedő, némileg szemérmes Cora, ki sem rózsapiros és ingerlő, sem nyájas és kedvelt nem vala, a' sokaság közt úgybe sem véteték. Ugy álla itt ő, mint egy pusztában elhervadó virág, mint egy fővény közé vetett gyöny, 's a' legelső, kivel találkozóan Cora szépségét bámulod, helyben válaszlandá neked. Igen, ő nem lenne rút, ha valamivel fejérb, 's nem éppen olly sovány volna. Ah! én közelében olly hamar elvalék fogulva, annyira szorongék hogy minden önbizalmam oda lön, mit új köntösöm 's nagy-hümes mellényem; szívembe önthet vala. Való, hogy ő mind ezt nem igen vevé számba, hogy elszóródtan hallá mindazon izetlenségeket, miknek mondása hideg verejtéket sajtolt belőlem, hogy minden kérésimre egy halk igét 's remegő kezembe olly kezet ejte, mellynek hidegét keztyűjén is átérzém. Ah! milly egykedvű, milly büszke volt ő, a' fűszeráruslány! milly különös, milly titokteli, a' szép Cora! Én egész éjszaka alig tudék féltuczet egytagu szót belőle kicsalni. — Az ég alatt semmi teremtés nem látszék tökéletesb mintája lenni az ábrándos szépségnek 's a' német poesisnak mint Cora zöld szemével 's átlátszós mellénykéjével. — Az örülésig belé szerettem, Cora valósíta mind azon szédelgő álmakat, mikkel Hoffman az ekkor divatba jött német költő képzelmem eltölté, 's én őt egy testetlen tündértermézzel szeretém fölruházni, mi csak számára látszék képezve len-

ni. Olly boldog valék! Nem szólék vele, nem vala semmi ürügyem hozzá közeledni. Szenvedélyem nem nyert tőle semmi bátrítást, 's azt nem is keresém. Most elhagyám a' jegyző lakását, 's egy nyomorúlt szobácskát bérlék szembe a' fűszerárus házával. Ablakom egy vastag függönnyel látám el, mellybe nagy gonddal néhány rést nyiték. Elragadtatva tölték; itt minden órát, mit foglalkodásom fenhagya. Utcánk kevésé látogatott vala és csendes. Cora földszint üle az ablakban; olvasott. Mit olvashattott? annyi igaz, hogy reggeltől estig mind olvasott. Ekkor letette könyvét egy aranymázás virágcserepre, melly ablakában virított; 's fejét kezére támasztva, szép hajfürteit kedvespongyolán a' virágok arany- 's biborába merítve, mereven, éles pillanattal úgy tetszék mintha a' kövegetet vágnék átfúrni, 's a' kemény héjon keresztül, melly a' durva földet borítá, vizsgálni a' sir és természet titkait, nézlelni a' rózsatündér születését 's egy szép, aranyszárnyu nemtő csiráját felköltetni egy tulipán kelyhében.

És én látám őt 's boldog valék. Nagyon ügyeltem, nehogy megláttassam, mert a' függönynök legkisebb mozdultára, ablakom legkisebb zöreijére elillant álomkép gyanánt; eltűnt ezüst felleként a' kalmárbolt mögletének félhomályában; azért mozdulatlan állék, lélekzetet alig véve 's szívem dobogását is tartóztatva; olykor letérdepelvén tündéremet titkon imádvá, 's hozzá küldve égő sohajait egy léleknek, melly az ő bájvalóját áthatni 's érteni vágyék. Néha úgy tetszett, mintha szellemét az enyimmel összeszöve látnám azon aranyporocskák egyikében fel 's alá lebegni, mellyeket a' déli napfény az utca szük és szögletes mélyébe leküldött. Úgy tetszett, mintka szeméből tisztán mint a' mohon csergedő víz, egy égő folyamat látnék, melly engem egészen szívébe varázslana. Itt ülék napestig tébolyodva, dörén, nevetségesen; de lelkesedve, szerelembeteg ifju szívvel; de kéjelve a' poesis mámorában; senkit sem avatva gondolatim titkába, 's eszmém

röptét soha sem érezve gátoltatni a' félelemtől, hogy nétalán rossz izlésbe sülyedék; mert csak istent vevém álmaim 's elragadtatásom bírāja- 's meghittjének.

'S midőn alkonyult a' nap, midőn a' halvány Cora ablakát zárá 's a' függönnyt előhuzá, akkor felütém kedvenczkönyveimet 's ismét föl-lelém őt az alpeken Menfredal professor Spaltazininál Nathanaellel 's az égben Oberonnal.

De ah! nem soká tartá a' boldogság.

Még eddig senki sem fődözte vala fel Cora bájait; egyedül én élvezém azokat egészen. Csak tőlem vala ő felfogva 's imádvá. A' képzelemkórság, melly a' német költő olvasásából a' városi fiatalság közt elharapodzék, fénysugárt vete a' regényes polgárleányra. Egy szemtelen licentiatus, ki egy reggel ablaka előtt elmene, azon ötletre jöve őt Giestern Annával a' fellel lányával hasonlítni egybe. E' szót fölkapá a' város; ismételéék azt a' bálban. A' helység avatottjai észrehevék Cora könnyeden lebegő tánczát. Egy más genie hasonlítá őt Mab királynőhöz. Erre minden ki olvasását fitogtatni akará, egy egy melléknévvel vagy metaphorával álla elő; 's a' szegény lányt tudtán kívül elhalmozák azokkal. Mjután hasonlataik által szívem bálványát lealázták volna, környezni kezdék őt; ostromlák kódelások és költeményekkel, tánczolának vele a' lámpák kialudtáig, 's más reggel, kitüntetett elmésségökön unatkozva, csevegésöktől elbódítva, 's bámulásuk által bémocskolva adák őt vissza képzelmi szerelmeknek. 'S a' mi szívemet egészen megszakítá, látnom kelle az ablakban az én sylphidám görög és finom oldalkepe mellett egy gyógyszeráruslegény gömbölyü vidám profilját megjeleneni.

Gyakron állék reggel és estve a' rejtélyes függöny megé, hogy megkísérteném a' varázst megsemmisítai, mellyel gyűlöletes vágytársam a' fűszerárus családat elbűvölé. De hasztalan, kiáltám a' szerelem istenét, az ördögöt 's minden szenteket, ámde gonosz befolyását el nem fordíthatám. Ő mindennap eljött fáradhatlanul, az ablakban Corához ülni 's vele cseveg-

ni. Miről merészle a' szerencsétlen beszélni! Cora változhatlan árczásai semmit el nem árultak.

Ő hallgatni látszék beszédét a' nélkül hogy értené, 's ajkainak alig tetsző mozgásán gyaníthatám néha, hogy szokása szerint, kurtán és hidegen valamit felelt, 's hogy akkor a' társalgás mintha megszűnnék. Az unatkozott 's magát láthatólag erőltető pár kölcsönösen törekvék egy halk ásitást elnyomni. Cora búsan pillantott az ablakon álló, behajtott könyvére, melynek imádójának jelenléte tovább olvasását nem hagyá. Illykor konyökivel a' virágcserepre 's álltával tenyerére támaszkodék meredt és fagyos pillanatokot vetve rá.

Általán szeretője hódolatit szükséges rosz gyanánt látszék fogadni, mert hat hét multával

a' gyógyszeráruslegény a' szép Corát oltárhoz vezeté, hol házasságuk megáldaték. Cora rendkívül komoly és szemérmes volt a' menyasszonyi öltözetben. Olly csendes egykedvű, magunt képe volt mint egyébkor. Olly kimértléptekkel haladott a' bámész tömegen át mint szokása volt, 's az elámult kíváncsi népet száraz, vizsga szemekkel tekinté. Midőn az: én komor csüggeteg képem föltünék, egy pillantásig reám szegezé arczát mintegy mondani akarólag: „Im ez az ember itt bizonyosan nátha vagy fogfájás miatt szenved.“

Mi engem illet, olly kétségbeesésben valék, hogy lemondásomat beadám.

(Folytatása közelebről.)

K - r.

KÖZLEMÉNYEK.

Az angoloknál csaknem példabeszéddé vált a' Scót fukarság. Például csak a' következő anekdotát említjük: Egy szegény ember Edinburgh egyik utcájában találkozik egy pappal, ki nagyon dúsnak tartatott, 's guineét k r tőle. „Egy guineét! kedves barátom, mi esoda lélekkel kívánhatod, hogy illy nagy öszveget adjak te néked?“ felele a' tiszteletes. „Adjon hát Kegyed egy schillinget.“ Oh még ez is nagyon nagyon sok. „De egy fillért csak nem fog Kegyed megtagadni?“ „Éa színt olly kevéssé adok egy fillért, mint egy schillinget; nem vetheti ki az ember minden elébe jövőnek az alamizsnáját.“ „Áldását csak ugyan nem vonandja meg atyaságod tőlem szegénytől?“ „Nem fiacskám, az ég áldjon meg téged.“ „Tartsa magának áldását,“ kiálta a' szegény ember, Kegyedére nem szükségök. Ha érne egy fillért, Kegyed bizonyosan nem adta volna azt énnekem.“

Midőn V-dik Károly Tunisból visszatért, az országgon utazott keresztül Nápoly felé és sok jót tett közben. Midőn Calabriát gabona nélkül látná 's mondanék neki, hogy a' tartomány felettébb hegyes éshidegebb hogy sem gabonát teremhetne, roszot hozatott Némethonból, melly szépen tényészek, most is közönségesen vettetik 's eredete helyéről ma is „Germano-

nak“ hívják. La Clavaban egybegyüle a' városi tanács, a' felett tanácskozandó, mit nyujtanának ajándokul a' császárnak. Némelylek ananászt javaslanak, mások pedig bizonyos figefaj mellett nyilatkoztak, mellyeket télben gyekényre tesznek 's igy martiusig (mikor a' császár olt vala) megérnek 's nagyon jó ízűek. A' császár nyájason fogadá a' küldöttséget, dicséré a' neki nyujtott figék szépségét 's kérdeze van-e sok illyes gyümölcsök. „Oh,“ mondá a' város bölcs-elnöke, „annyi van, hogy a' sertéseknek adjuk.“ „Mit!“ Kiálta Károly; „tartsátok meg magatoknak a' figéteket!“ 's a' szónoknak egyet szemébe csapott. Az udvaroncok követék urok példáját 's a' szegény követeket irgalmatlanul összehajgálák. Visszamenet egyike a' bölcs tanácsosoknak, ki úgy véle, mind ez egy császári audientia ünnepélyéhez tartozik, azon megjegyzést tevé, melly igen örülhetnének ők, hogy fige, nem pedig ananász mellett nyilatkoztak volna, mert ezekkel bizonyoson szemüket is kilökték volna.

Egy híres dalszínésznőhöz belépvén a' szobába egy merész idegen felkiálta elragadtatással: „Melly szépek az isten művei!“ 's megakará őt karjaival ölelni. „De megfoghatlanok!“ viszonzá mosolygva a' színésznő, 's eltola magától a' toladót.